

เกณฑ์การจัดอันดับเครดิตสหกรณ์ออมทรัพย์

28 สิงหาคม 2566

ติดต่อ:

จิตตราพรรณ ปันทะเลิศ

jitrapan@trisrating.com

สิริวรรณ วีระเมธัชชัย

siriwan@trisrating.com

ทวีโชค เขียมสกุลธรรม

taweechok@trisrating.com

ไรทิวา นฤมล

raithiwa@trisrating.com

WWW.TRISRATING.COM

ภาพรวมและขอบเขตของเกณฑ์การจัดอันดับเครดิต

“เกณฑ์การจัดอันดับเครดิตสหกรณ์ออมทรัพย์” นี้ใช้สำหรับจัดอันดับเครดิตขององค์กรของสหกรณ์ออมทรัพย์และชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นและดำเนินกิจการภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (พ.ร.บ. สหกรณ์) รวมถึงองค์กรอื่น ๆ ที่มีลักษณะและการดำเนินกิจการที่คล้ายกับสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้งนี้ ลักษณะสำคัญของการเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ประกอบไปด้วย 1) สมาชิกเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกันโดยผ่านการถือหุ้นของสหกรณ์ 2) แหล่งเงินทุนพื้นฐานในการดำเนินกิจการของสหกรณ์มาจากหุ้นเพิ่มทุนและเงินฝากรายเดือนของสมาชิก และ 3) การใช้เงินทุนจะเน้นไปที่การทำธุรกรรมให้กู้ยืมแก่สมาชิกหรือแก่สหกรณ์ระดับปฐมภูมิรายอื่น ๆ รวมถึงการลงทุนและ/หรือดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ตามขอบเขตที่กำหนดใน พ.ร.บ. สหกรณ์

บทความฉบับนี้จะใช้แทน “เกณฑ์การจัดอันดับเครดิตสหกรณ์ออมทรัพย์” ที่ทริสเรทติ้งได้เผยแพร่เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2563

การเปลี่ยนแปลงจากเกณฑ์การจัดอันดับเครดิตเดิม

เราได้ทำการปรับเปลี่ยนเกณฑ์การจัดอันดับเครดิตสหกรณ์ออมทรัพย์จากเกณฑ์เดิม ดังนี้

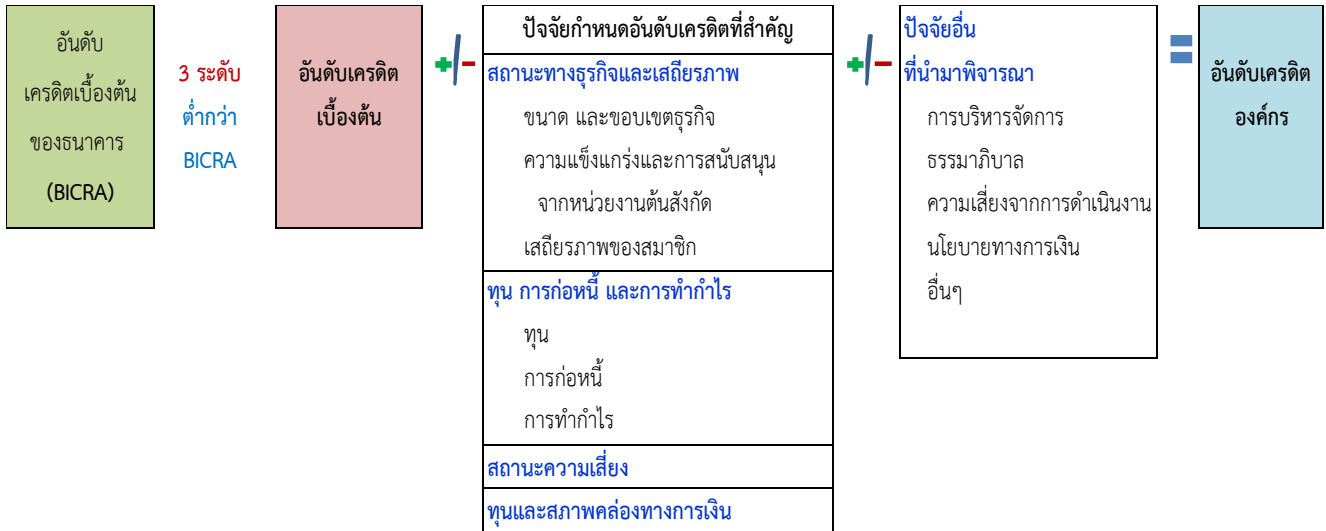
- ขยายระเบียบวิธีการจัดอันดับเครดิตสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยเพิ่มอันดับเครดิตเบื้องต้นของธนาคาร (BICRA) ให้เป็นอันดับเครดิตพื้นฐานในการพิจารณาอันดับเครดิตเบื้องต้นของสหกรณ์ออมทรัพย์
- เพิ่มปัจจัยย่อย “โครงสร้างอายุของสมาชิก” ในปัจจัยเรื่อง “เสถียรภาพของสมาชิก” เพื่อสะท้อนถึงความยั่งยืนในระยะยาวและการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในรูปแบบธุรกิจเมื่อเวลาผ่านไป
- เพื่อให้สามารถแยกแยะระดับความเสี่ยงได้ดีขึ้น เราได้กำหนดระดับความเสี่ยงจาก 3 ระดับ เป็น 4 ระดับ ได้แก่ “เป็นกลาง” (Neutral) “สูงปานกลาง” (Moderately High) “สูง” (High) และ “สูงมาก” (Very High)

เกณฑ์การจัดอันดับเครดิต

ทริสเรทติ้งพิจารณาว่าสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินประเภทรับเงินฝาก (Deposit-taking Institution) เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ โดยการดำเนินงานหลักของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่คล้ายกับธนาคารพาณิชย์คือการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการรับฝากเงิน การให้กู้ยืม และการลงทุนในหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม การกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยแยกออกจากธนาคารพาณิชย์อย่างสิ้นเชิง โดยสหกรณ์ออมทรัพย์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์และอยู่ภายใต้การตรวจสอบของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ซึ่งอยู่ในสังกัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และดำเนินธุรกิจภายใต้ พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์นั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยและดำเนินธุรกิจภายใต้ พ.ร.บ. ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

กรอบในการพิจารณาอันดับเครดิตสหกรณ์ออมทรัพย์ของทริสเรทติ้งนั้นคล้ายกับ “เกณฑ์การจัดอันดับเครดิตธนาคารพาณิชย์” โดยจะเริ่มจากการกำหนดอันดับเครดิตเบื้องต้น (Preliminary Anchor) ก่อน แล้วจากนั้นจึงจะทำการประเมินปัจจัยหลัก 4 ประการในการจัดอันดับเครดิตธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน และอาจจะพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ด้วยหากจำเป็น

ระเบียบวิธีการจัดอันดับเครดิตสหกรณ์ออมทรัพย์ (Rating Framework)

อันดับเครดิตเบื้องต้น (Preliminary Anchor Rating)

ทริสเรทติ้งกำหนดอันดับเครดิตเบื้องต้น (Preliminary Anchor Rating) ของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้ต่ำกว่าอันดับเครดิตเบื้องต้นของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย 3 ชั้น (Notch) โดยอันดับเครดิตเบื้องต้นของธนาคาร (Banking Industry Country Risk Assessment -- BICRA) นั้นจะมีการพิจารณาทั้งความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจและความเสี่ยงด้านอุตสาหกรรมของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ อันดับเครดิตเบื้องต้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ต่ำกว่าของธนาคารพาณิชย์ 3 ชั้นนั้น สะท้อนถึงระดับการควบคุมและเกณฑ์การกำกับดูแลที่เข้มงวดน้อยกว่า ตลอดจนการรายงานฐานะทางการเงินและมาตรฐานบัญชีที่ผ่อนปรนมากกว่า ขอบเขตการดำเนินธุรกิจที่แคบกว่า และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีข้อจำกัดมากกว่าเมื่อเทียบกับธนาคารพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดอันดับเครดิตเบื้องต้นของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ทริสเรทติ้งยังได้พิจารณาถึงแง่มุมในเชิงบวกด้านการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในเรื่องของการมีคุณภาพสินทรัพย์ที่อยู่ในระดับสูงอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการที่สหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยได้ประโยชน์จากการได้รับการยกเว้นภาษีและสิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้เหนือเจ้าหนี้รายอื่น

ปัจจัยกำหนดอันดับเครดิตที่สำคัญ (Key Rating Factors)

ภายใต้กรอบการพิจารณาอันดับเครดิต ทริสเรทติ้งจะปรับอันดับเครดิตเบื้องต้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ตามผลการประเมินปัจจัยกำหนดอันดับเครดิตที่สำคัญ 4 ประการ ซึ่งได้แก่ 1) สถานะและเสถียรภาพทางธุรกิจ (Business Position and Stability) 2) ฐานะเงินทุนระดับการก่อหนี้ และความสามารถในการสร้างรายได้ (Capital, Leverage, and Earnings) 3) สถานะความเสี่ยง (Risk Position) และ 4) ความสามารถในการระดมเงินทุนและสภาพคล่องทางการเงิน (Funding and Liquidity) ทั้งนี้ การประเมินในแต่ละปัจจัยจะแยกพิจารณาออกเป็นปัจจัยย่อยโดยจะเปรียบเทียบสถานะของปัจจัยแต่ละด้านระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยกันเอง ในการนี้ ทริสเรทติ้งได้รวบรวมข้อมูลจากสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยไว้เป็นจำนวนมาก เพื่อใช้สร้างเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินสถานะของแต่ละปัจจัยที่จะกำหนดอันดับเครดิตของสหกรณ์ออมทรัพย์เมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยกันได้

1. สถานะและเสถียรภาพทางธุรกิจ (Business Position and Stability)

ทริสเรตติ้งประเมินสถานะและเสถียรภาพทางธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยพิจารณาจากปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ ขนาดและขอบเขตธุรกิจ (Scale and Scope of Business) ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ความแข็งแกร่งและการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด (Strengths and Support of Original Affiliation) และเสถียรภาพของสมาชิก (Membership Stability)

1.1) ขนาดและขอบเขตธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ (Scale and Scope of Business)

ขนาดของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดสถานะทางธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ๆ สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีสินทรัพย์ขนาดใหญ่จะได้รับการพิจารณาว่ามีข้อได้เปรียบในการดำเนินงานจากการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) ซึ่งทำให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่โดยทั่วไปมักมีประวัติการดำเนินงานที่ยาวนานด้วยฐานสมาชิกจำนวนมากซึ่งทำให้สหกรณ์ฯ สามารถระดมเงินฝากประจำเดือนและเงินทุนจากสมาชิกเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ฐานเงินทุน สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่จึงสามารถสร้างผลการดำเนินงาน รวมทั้งให้ผลตอบแทนจากการลงทุน และให้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นที่น่าพอใจแก่สมาชิกได้

ขนาดและขอบเขตธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์มีข้อจำกัดภายใต้กฎหมายโดยกิจกรรมการดำเนินงานส่วนใหญ่ของสหกรณ์ออมทรัพย์จะเกี่ยวข้องกับการรับฝากเงิน การให้กู้ยืม และการลงทุนในหลักทรัพย์โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สมาชิกของสหกรณ์นั้น ๆ

1.2) ความแข็งแกร่งของต้นสังกัดและการสนับสนุน (Strengths and Support of Original Affiliation)

ทริสเรตติ้งพิจารณาให้ปัจจัยด้านความแข็งแกร่งของต้นสังกัดเป็นกุญแจสำคัญอันหนึ่งที่จะทำให้สมาชิกสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ฯ ได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลให้สหกรณ์ฯ สามารถดำเนินกิจการโดยมีการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพในระยะยาว ทั้งนี้ ความเข้มแข็งของหน่วยงานต้นสังกัดสามารถพิจารณาได้จากการมีประวัติการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จเป็นเวลายาวนาน และ/หรือความมีเสถียรภาพตามอัตราการเข้ามาร่วมงานหรือการลาออกของพนักงาน โดยหน่วยงานต้นสังกัดเหล่านี้อาจเป็นหน่วยงานของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ หรือธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ก็ได้

ความแข็งแกร่งของหน่วยงานต้นสังกัดมักจะเกิดกับสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีต้นสังกัดเป็นหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจากต้นสังกัดเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อการจัดการให้สมาชิกปฏิบัติตามทิศทางนโยบายของสหกรณ์ฯ และเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ อย่างจริงจัง ดังนั้น สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ดำเนินกิจการสอดคล้องอย่างใกล้ชิดหรือมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับ หรือเป็นหน่วยงานหนึ่งของหน่วยงานต้นสังกัดที่มีความแข็งแกร่งก็จะมีโอกาสที่จะได้รับคะแนนสูงในปัจจัยย่อยนี้และอาจได้รับการพิจารณาปรับเพิ่มอันดับเครดิตจากอันดับเครดิตเบื้องต้นด้วยเช่นกัน

การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งเช่นกันในการประเมินสถานะและเสถียรภาพทางธุรกิจของสหกรณ์ฯ ทั้งนี้ แนวคิดพื้นฐานเบื้องหลังการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์คือการลงขันร่วมกัน ความมีส่วนร่วม และการแบ่งปันผลประโยชน์ในหมู่สมาชิก โดยที่ธรรมชาติของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นโดยปกติจะมีช่องแคบที่แสวงหากำไรสูงสุด ดังนั้น สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ได้รับการสนับสนุนที่แข็งแกร่งจากหน่วยงานต้นสังกัดจึงจะได้รับการพิจารณาในทาง “บวก” (Positive) โดยอันดับเครดิตมีโอกาสที่จะได้รับการปรับเพิ่มขึ้นจากอันดับเครดิตเบื้องต้น ในการนี้ การสนับสนุนที่แข็งแกร่งจากหน่วยงานต้นสังกัดสามารถพิจารณาได้จากการที่สหกรณ์ฯ มีนโยบายการดำเนินงานและการควบคุมความเสี่ยงภายในที่รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดอาจจะอยู่ในรูปของการสนับสนุนด้านเงินทุนเสริมสภาพคล่องที่ต่อเนื่องในระยะยาวในยามที่สหกรณ์ฯ ประสบปัญหาทางการเงินนอกเหนือไปจากการสนับสนุนการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์ฯ

1.3) เสถียรภาพของสมาชิก (Membership Stability)

ความมีเสถียรภาพของสมาชิกมีความสำคัญในการสร้างความสำเร็จและเสถียรภาพของสหกรณ์ฯ ในระยะยาว ทั้งนี้ สมาชิกของสหกรณ์ ออมทรัพย์เป็นทั้งผู้ถือหุ้นทุน ผู้ฝากเงิน และผู้กู้เงินจากสหกรณ์ฯ ได้ในเวลาเดียวกัน โดยในสถานการณ์ปกตินั้น การคงสมาชิกภาพของ สมาชิกมีแรงจูงใจมาจากความพึงพอใจในผลประโยชน์และผลประโยชน์ที่สหกรณ์ฯ จัดสรรให้แก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอโดยสอดคล้อง กับนโยบายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดร่วมกันของสมาชิก ทั้งนี้ ผลประโยชน์ที่น่าพอใจสำหรับสมาชิก ได้แก่ อัตราการจ่ายปันผล อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ หรือผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ตัวเงินอื่น ๆ ในระดับที่เทียบเคียงได้กับอัตราตลาด เป็นต้น

ทริสเรทติ้งมองว่าการลดลงอย่างต่อเนื่องของจำนวนสมาชิกของสหกรณ์ฯ นั้นเป็นปัจจัย “ลบ” (Negative) ต่ออันดับเครดิต ทั้งนี้ การ ลดลงของจำนวนสมาชิกอาจเกิดจากการลาออกของสมาชิกจากหน่วยงานต้นสังกัด ความขัดแย้งภายในระหว่างสมาชิก ความมั่นใจและ ความไว้วางใจในคณะกรรมการหรือผู้บริหารของสหกรณ์ฯ ที่ลดลง ความไม่พึงพอใจในผลประโยชน์และ/หรือผลประโยชน์ที่สมาชิก ได้รับ เป็นต้น ทั้งนี้ การลาออกของสมาชิกจำนวนมากอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ฐานทุนเรือนหุ้นและเงินฝากลดลงอย่างมีนัยสำคัญซึ่งจะ ส่งผลกระทบต่อปัญหาสภาพคล่องแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ได้อย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

โครงสร้างอายุของสมาชิกเป็นปัจจัยย่อยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์และการเปลี่ยนแปลง รูปแบบธุรกิจจากสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เน้นการให้กู้แก่สมาชิกไปเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เน้นการลงทุน สัดส่วนของสมาชิกใกล้ปลด เกษียณที่สูงจะนำมาซึ่งการลดลงเป็นอย่างมากของจำนวนสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์และการลดลงของเงินให้กู้ยืมเนื่องจากโดยปกติเมื่อ สมาชิกปลดเกษียณจะมีการชำระคืนเงินกู้ยืมให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์และบางส่วนอาจลาออกจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์

2. ทุน การก่อหนี้ และการสร้างรายได้ (Capital, Leverage, and Earnings – CLE)

หลังจากการประเมินสถานะและเสถียรภาพทางธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์แล้ว ในขั้นตอนต่อไปทริสเรทติ้งจะพิจารณาสถานะในด้านทุนและการ ก่อหนี้ (Capital and Leverage) รวมถึงความสามารถในการสร้างรายได้ (Earnings Capacity) ของสหกรณ์ฯ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพิจารณา ระดับความสามารถในการรองรับการขาดทุน โดยทริสเรทติ้งจะทำการประเมินความเพียงพอของทุนและการสร้างรายได้ร่วมกับระดับการก่อหนี้ของ สหกรณ์ฯ

2.1) ทุนและการก่อหนี้ (Capital and Leverage)

ขั้นตอนแรกจะเริ่มจากการประเมินสถานะทุนและการก่อหนี้ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้งนี้ ตามข้อกำหนดของ พ.ร.บ. สหกรณ์ออมทรัพย์ ในประเทศไทยนั้น สหกรณ์ฯ จะต้องรักษาอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity (D/E) Ratio) ให้อยู่ในระดับไม่เกิน 1.5 เท่า ในการ นี้ ทริสเรทติ้งใช้อัตราส่วนของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (Equity to Asset Ratio) เป็นหลักในการประเมินระดับความเพียงพอ ของทุนในการรองรับความเสี่ยงและการขยายธุรกิจในอนาคตของสหกรณ์ฯ

อัตราส่วนของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวมคำนวณได้จากการนำส่วนของผู้ถือหุ้น (Shareholders' Equity) มาหารด้วยสินทรัพย์ รวม (Total Assets) โดยทริสเรทติ้งไม่ได้ใช้น้ำหนักความเสี่ยงของสินทรัพย์ (Risk Weighted Assets -- RWA) สำหรับสินทรัพย์ในแต่ละ ประเภทเนื่องจากกิจกรรมของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่ไม่มีความซับซ้อนมากนัก ได้แก่ การให้กู้ยืมแก่ สมาชิกสหกรณ์และสหกรณ์ระดับปฐมภูมิอื่น ๆ รวมถึงการลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีการจำกัดตามข้อกำหนดของกฎหมาย

2.2) ความสามารถในการสร้างรายได้ (Earnings Capacity)

ในการประเมินความแข็งแกร่งในการสร้างรายได้ของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ทริสเรทติ้งใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ถัวเฉลี่ย (Return on Average Assets -- ROAA) เช่นเดียวกับการวัดความสามารถในการสร้างรายได้ของสถาบันการเงินโดยทั่วไป

ในการนี้ ทริสเรทติ้งใช้ค่าเฉลี่ย 5 ปีสำหรับอัตราส่วนทั้งสองดังกล่าวซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยจากปีในอดีตหลังสุด 2 ปี (t-2 และ t-1) รวมทั้งอัตราการคาดการณ์ในปีปัจจุบัน 1 ปี (t) และปีในอนาคตอีก 2 ปี (t+1, t+2)

2.3) ปัจจัยการปรับระดับทุน การก่อกั้น และการสร้างรายได้ (CLE Modifier)

ในขั้นตอนสุดท้าย ทริสเรทติ้งอาจพิจารณาที่จะใช้ปัจจัยในเชิงคุณภาพอื่น ๆ ที่ไม่สามารถสะท้อนจากการวัดในเชิงปริมาณที่กล่าวถึงข้างต้นได้ โดยปัจจัยในเชิงคุณภาพดังกล่าวอาจมีผลต่อการปรับผลประเมินในข้อ 2.1 และ 2.2. ได้

3. สถานะความเสี่ยง (Risk Position)

ในการประเมินสถานะความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ทริสเรทติ้งจะให้ความสำคัญกับปัจจัยความเสี่ยงหลัก ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ โดยจะพิจารณาปัจจัยความเสี่ยง 3 ประเด็นที่เกิดจากการดำเนินธุรกรรมของสหกรณ์ฯ ซึ่งได้แก่ ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk) ความเสี่ยงจากการกระจุกตัว (Concentration Risk) และความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risk) ในการนี้ สถานะความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์อาจมีผล “เป็นกลาง” (Neutral) หรือ “ลบ” (Negative) ต่ออันดับเครดิตโดยรวมก็ได้ เนื่องจากขอบเขตในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์มีข้อจำกัดโดยกฎหมายเพื่อที่จะควบคุมความเสี่ยงของสหกรณ์ฯ ดังนั้น สถานะความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่จึงไม่แตกต่างกันมากนัก ทริสเรทติ้งจึงมักพิจารณาสถานะความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยทั่วไปให้อยู่ในระดับ “เป็นกลาง” อย่างไรก็ตาม สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์บางแห่งที่มีระดับความเสี่ยงสูงกว่าสหกรณ์ออมทรัพย์โดยทั่วไปอย่างชัดเจนนั้น ทริสเรทติ้งจะพิจารณาว่าสหกรณ์ฯ นั้นมีระดับความเสี่ยง “สูงปานกลาง” (Moderately High) ไปจนถึง “สูง” (High) หรือ “สูงมาก” (Very High)

3.1) ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk)

โดยปกติแล้ว ปัจจัยที่ทริสเรทติ้งใช้พิจารณาความเสี่ยงด้านเครดิตของสหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นเรื่องของมาตรฐานในการพิจารณาเครดิตและการให้กู้ยืม รวมไปถึงนโยบายภายในในการพิจารณาให้สินเชื่อแก่สมาชิกและสหกรณ์ออมทรัพย์ระดับปฐมภูมิอื่น ๆ ตลอดจนการลงทุนในพันธบัตรและหุ้นกู้ ความเสี่ยงด้านเครดิตจากการให้กู้ยืมแก่สมาชิกสหกรณ์โดยปกตินั้นมักอยู่ในระดับที่ต่ำ เนื่องจากมีกลไกทางกฎหมายที่อนุญาตให้หน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุนโดยการหักยอดหนี้สหกรณ์ฯ จากยอดจ่ายเงินเดือนของสมาชิกแล้วจึงโอนยอดเงินกู้ที่หักไว้ไปให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์โดยตรง ในขณะที่กฎหมายยังกำหนดเพดานการให้กู้แก่ผู้กู้แต่ละรายได้ไม่เกิน 10% ของทุนเรือนหุ้นและทุนสำรองตามกฎหมายของสหกรณ์ผู้ให้กู้อีกด้วย สำหรับการลงทุนในตราสารหนี้ นั้น สหกรณ์ออมทรัพย์สามารถลงทุนในตราสารหนี้ภาคเอกชนที่มีอันดับเครดิตในระดับ “A-” ขึ้นไปได้เท่านั้น

3.2) ความเสี่ยงจากการกระจุกตัว (Concentration Risk)

ทริสเรทติ้งประเมินความเสี่ยงจากการกระจุกตัวอันเกิดจากกิจกรรมการให้กู้ยืม การรับฝากเงิน และการลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยทริสเรทติ้งจะวัดระดับการกระจุกตัวโดยการเปรียบเทียบความเสี่ยงดังกล่าวกับระดับทุนเรือนหุ้นและทุนสำรองตามกฎหมายของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ๆ โดยที่ในเชิงคุณภาพนั้น ทริสเรทติ้งจะพิจารณานโยบายและเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงจากการกระจุกตัวของกิจกรรมการให้กู้ยืมและการลงทุนของสหกรณ์ฯ

3.3) ความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risk)

ความเสี่ยงด้านตลาดจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการลงทุนในหลักทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้งนี้ กฎหมายอนุญาตให้สหกรณ์ออมทรัพย์สามารถลงทุนได้เฉพาะในหุ้นทุนของรัฐวิสาหกิจเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ไม่ได้จำกัดมูลค่าการลงทุนในหุ้นทุนไว้ ซึ่งอาจทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงด้านตลาดอย่างมีนัยสำคัญ ในการนี้ ทริสเรทติ้งมักจะพิจารณานโยบายและเกณฑ์การลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อที่จะวัดระดับความเสี่ยงด้านตลาดของสหกรณ์ออมทรัพย์ดังกล่าว การมีประวัติขาดทุนจากกิจกรรมการ

ลงทุนจะถูกพิจารณาให้เป็น “ลบ” ต่อด้านเครดิตโดยรวม นอกจากนี้ ทริสเรตติ้งยังวัดระดับของความเสี่ยงจากการลงทุนโดยการเปรียบเทียบการลงทุนในตราสารทุนกับทุนชำระแล้วและทุนสำรองของสหกรณ์ออมทรัพย์อีกด้วย

4. สถานะเงินทุนและสภาพคล่อง (Funding and Liquidity)

สำหรับสถานะเงินทุนและสภาพคล่องนั้น ทริสเรตติ้งจะใช้การประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อวัดความแข็งแกร่งของสถานะเงินทุนและสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์

4.1) การประเมินสถานะเงินทุน (Funding Assessment)

แหล่งเงินทุนหลักของสหกรณ์ออมทรัพย์มาจากการออกหุ้นสามัญใหม่เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกและมาจากเงินฝากประจำรายเดือนของสมาชิก ทั้งนี้ นอกเหนือจากเงินเพิ่มทุนในแต่ละเดือนจากสมาชิกที่ช่วยเพิ่มทุนเรือนหุ้นให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ทริสเรตติ้งใช้วัดระดับในการประเมินความแข็งแกร่งของ CLE แล้ว เงินฝากรายเดือนจากสมาชิกยังเป็นแหล่งเงินทุนที่มีเสถียรภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์อีกด้วย อัตราส่วนที่ทริสเรตติ้งใช้ในการประเมินสถานะเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ อัตราส่วนเงินฝากจากสมาชิกต่อเงินทุนรวม (Ratio of Member Deposits to Total Funding) ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์ที่พึ่งพาเงินฝากจากสมาชิกเป็นหลัก มักจะได้รับการพิจารณาอันดับเครดิตเป็น “บวก” เพื่อสะท้อนระดับความเสถียรภาพของเงินทุน ในทางตรงกันข้าม สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีสัดส่วนเงินฝากจากสมาชิกสมทบสูง (แทนที่จะเป็นสมาชิกสามัญ) จะได้รับการพิจารณาอันดับเครดิตเป็น “ลบ” เนื่องจากเงินฝากจากสมาชิกสมทบมักมีความอ่อนไหวต่ออัตราผลตอบแทนจากดอกเบี้ยและมีเสถียรภาพน้อยกว่า นอกจากนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ที่พึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกสูง เช่น การกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ หรือกู้เงินจากสหกรณ์อื่น ๆ นั้นอาจได้รับการพิจารณาว่ามีสถานะเงินทุนที่มีความเปราะบางมากกว่า

ในการคำนวณอัตราส่วนเงินฝากสมาชิกต่อเงินทุนรวมนั้น ทริสเรตติ้งใช้ข้อมูลเฉลี่ย 2 ปี คือ ปีปัจจุบันล่าสุด 1 ปี (t) และปีคาดการณ์ในอนาคต 1 ปี (t+1) เนื่องจากทริสเรตติ้งมองว่าการใช้ข้อมูลล่าสุดจะสามารถสะท้อนสถานะเงินทุนในปัจจุบันของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ดีที่สุด

ทริสเรตติ้งยังพิจารณาปัจจัยในเชิงคุณภาพในการประเมินสถานะเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งสามารถมีผลเป็นทั้ง “บวก” “เป็นกลาง” หรือ “ลบ” ต่อด้านเครดิตได้ด้วย โดยปัจจัยที่อาจนำมาใช้ประกอบการพิจารณาปรับเพิ่มสถานะเงินทุน ได้แก่ ระดับความยืดหยุ่นทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ตัวอย่างเช่น วงเงินกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและ/หรือจากสหกรณ์อื่นที่เป็นเครือข่ายกัน ในขณะที่ระดับความไม่สอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญของโครงสร้างสินทรัพย์และหนี้สินหรือการขาดแหล่งเงินทุนที่เป็นทางเลือกอื่นก็อาจจะเป็นปัจจัยที่เป็นผล “ลบ” ต่อด้านเครดิตได้

4.2) การประเมินสถานะสภาพคล่อง (Liquidity Assessment)

ในการประเมินสถานะสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ทริสเรตติ้งจะใช้อัตราส่วนสภาพคล่องส่วนเกินต่อเงินฝากรวม (Excess Liquidity Reserve Requirement to Total Deposits) ของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นการเริ่มต้น โดยกฎหมายกำหนดให้อัตราส่วนขั้นต่ำอยู่ที่ระดับ 3% สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์ระดับปฐมภูมิ และ 6% สำหรับชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยทริสเรตติ้งจะพิจารณาเพิ่มระดับดังกล่าวให้สูงขึ้นจากอัตราขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้โดยอิงจากข้อมูลในอดีตเพื่อให้มีระดับสำรองสภาพคล่องส่วนเกินที่เพียงพอรองรับสถานการณ์เมื่อมีการถอนเงินได้ ในกรณีนี้ ทริสเรตติ้งจะใช้ข้อมูลเฉลี่ย 2 ปี คือ ปีปัจจุบันล่าสุด 1 ปี (t) และปีคาดการณ์ในอนาคต 1 ปี (t+1) เพื่อที่จะสะท้อนสถานะสภาพคล่องในปัจจุบันและในระยะสั้นของสหกรณ์ออมทรัพย์

ในการประเมินสถานะสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ทริสเรตติ้งอาจพิจารณาปัจจัยในเชิงคุณภาพซึ่งสามารถมีผลที่เป็นทั้ง “บวก” “เป็นกลาง” และ “ลบ” ต่อด้านเครดิตได้ด้วย โดยปัจจัยในเชิงคุณภาพที่ทริสเรตติ้งนำมาใช้ประกอบในการพิจารณา ได้แก่ แผนการบริหารจัดการสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ ประวัติผลงานการบริหารจัดการสภาพคล่องในอดีต การสื่อสารที่มี

ประสิทธิภาพกับสมาชิกในช่วงที่สหกรณ์ฯ ประสบกับสถานการณ์ขาดสภาพคล่องทางการเงิน รวมถึงระดับของสินทรัพย์สภาพคล่อง หรือสินทรัพย์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเงินสดที่สามารถนำมาใช้ในช่วงที่สหกรณ์ฯ ขาดสภาพคล่องทางการเงินได้ เป็นต้น

ปัจจัยพิจารณาอื่นๆ (Other Credit Considerations)

นอกเหนือจากปัจจัยในการกำหนดอันดับเครดิตที่สำคัญ ๆ ข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทริสเรตติ้งเห็นว่าสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณา เพื่อประเมินอันดับเครดิตของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้อีกด้วย อาทิ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลและนโยบายทางการเงิน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น หากมีหลักฐานชัดเจนที่บ่งชี้เกี่ยวกับปัญหาเชิงธรรมาภิบาลที่รุนแรงของสหกรณ์ออมทรัพย์ก็อาจส่งผลกระทบต่อการปรับลดอันดับเครดิตลงเป็น “ลบ” ได้นอกจากนี้ ทริสเรตติ้งยังอาจพิจารณาปัจจัยความเสี่ยงในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่อาจทำให้เกิดการขาดทุนซึ่งมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งภายในองค์กร หรือความผิดพลาดของพนักงาน หรือการทุจริต หรือการถูกดำเนินคดีให้เป็น “ลบ” ได้เช่นกัน

บริษัท ทริสเรตติ้ง จำกัด

อาคารสีลมคอมเพล็กซ์ ชั้น 24 191 ถ. สีลม กรุงเทพฯ 10500 โทร. 02-098-3000

© บริษัท ทริสเรตติ้ง จำกัด สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2566 ห้ามมิให้บุคคลใด ใช้ เปิดเผย ทำสำเนาเผยแพร่ แจกจ่าย หรือเก็บไว้เพื่อใช้ในภายหลังเพื่อประโยชน์ใดๆ ซึ่งรายงานหรือข้อมูลการจัดอันดับเครดิต ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน และไม่ว่าในรูปแบบหรือลักษณะใดๆ หรือด้วยวิธีการใดๆ โดยที่ยังไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจาก บริษัท ทริสเรตติ้ง จำกัด ก่อน การจัดอันดับเครดิตนี้มีค่าใช้จ่ายข้อเท็จจริง หรือค่าเสนอแนะให้ซื้อ ขาย หรือถือตราสารหนี้ใดๆ แต่เป็นเพียงความเห็นเกี่ยวกับความเสี่ยงหรือความน่าเชื่อถือของตราสารหนี้นั้นๆ หรือของบริษัทนั้นๆ โดยเฉพาะ ความเห็นที่ระบุในการจัดอันดับเครดิตนี้มีได้เป็นคำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุน หรือคำแนะนำในลักษณะอื่นใด การจัดอันดับและข้อมูลที่ปรากฏในรายงานใดๆ ที่จัดทำ หรือพิมพ์เผยแพร่โดย บริษัท ทริสเรตติ้ง จำกัด ได้จัดทำขึ้นโดยมีได้คำนึงถึงความต้องการด้านการเงิน พฤติกรรม ความรู้ และวัตถุประสงค์ของผู้รับข้อมูลรายใดรายหนึ่ง ดังนั้น ผู้รับข้อมูลควรประเมินความเหมาะสมของข้อมูลดังกล่าวก่อนตัดสินใจลงทุน บริษัท ทริสเรตติ้ง จำกัด ได้รับข้อมูลที่ใช้สำหรับการจัดอันดับเครดิตนี้จากบริษัทและแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เชื่อว่าเชื่อถือได้ ดังนั้น บริษัท ทริสเรตติ้ง จำกัด จึงไม่รับประกันความถูกต้อง ความเพียงพอ หรือความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลใดๆ ดังกล่าว และจะไม่รับผิดชอบต่อความสูญเสีย หรือความเสียหายใดๆ อันเกิดจากความไม่ถูกต้อง ความไม่เพียงพอ หรือความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์นั้น และจะไม่รับผิดชอบต่อข้อผิดพลาด หรือการละเว้นผลที่ได้รับหรือการกระทำใดๆ โดยอาศัยข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้ รายละเอียดของวิธีการจัดอันดับเครดิตของ บริษัท ทริสเรตติ้ง จำกัด เผยแพร่อยู่บน Website: www.trisrating.com/th/rating-information/rating-criteria